

2023_Anul Aurel C. POPOVICI (XXXIX): Procesul Replicei!

- fuga trădătorului Aurel C. Popovici din țară?

- unul dintre cei mai învățați și culți oameni ai conducătorilor valahi!

tribunism		Popovici este unul dintre cei mai învățați și culți oameni ai conducătorilor valahi! Are purtare foarte fină, dexteritate socială, aparență plăcută și avere...	
	șagunism	Acest om fin e născut	Eugen Brote
Aurel C. Popovici	pentru a fi agent politic, care aparține celor mai periculoși dusmani ai noștri!		
	Care erau căile de urmat pentru a liniști apele tulburate de manifestările naționale ale românilor?		
	un proces restrâns de acuzați, cât mai puțină publicitate, limitarea accesului în sala de judecată și controlul publicului prin emiterea unor bilete de intrare, sub pretextul carantinei ...		
TRIBUNA 1884	Presă și opinia publică europeană, era, ..., alarmată de atitudinea arbitrară și opresivă a guvernului unguresc!		
	Anul tribunistului Aurel. C. Popovici		

În cap. „Procesul Replicei” dr. Vasile Crișan prezintă pe larg întregul context: „Preliminarii”, „Ancheta”, „Actul de acuzare”, „Dezbaterile”, „Verdictul”, „Răsunetul procesului Replicei” și „Urmările procesului Replicei”, o adevărată odisee pentru Aurel C. Popovici și familia lui. Sunt interesante pozițiile diferite ale protagoniștilor, acestea meritând a fi reproduse selectiv: «Contele Szapáry, șeful guvernului maghiar, deși obținuse victoria în prima rundă împotriva memorandiștilor prin intervenția decisivă la împărat, barându-le accesul la tron, era pus în fața unei serioase dileme. **Care erau căile de urmat pentru a liniști apele tulburate de manifestările naționale ale românilor?** Presă, opoziția, opinia publică și marea majoritate a parlamentarilor Ungariei îi cereau acțiuni drastice de pedepsire a agitatorilor. **Presă și opinia publică europeană erau, dimpotrivă, alarmate de atitudinea arbitrară și opresivă a guvernului unguresc.** După o poziție inițială de neintervenție, **guvernul cedează și ordonă ancheta judiciară.** Mai lungă și minuțioasă, în cazul autorilor Memorandumului, mai precipitată în cazul autorilor Replicei, cercetarea fruntașilor politici români a stârnit îngrijorare în rândul alegătorilor români din Transilvania și Ungaria. În fața acestor amenințări, conducerea Partidului Național Român convoacă Conferința Națională extraordinară pe data de duminică, 27 iunie/ 10 iulie 1893. Situația politică era tensionată. (...) **Primarul orașului Sibiu, M. Hochmeister, de teama mișcărilor de stradă încearcă să oprească ținerea conferinței proiectate.** Ioan Rațiu înaintează un

recurs împotriva deciziei primarului. În România se desfășura un val de manifestații de simpatie în favoarea fruntașilor români (...)

În aceste condiții se desfășoară **Conferința Națională de la Sibiu** în zilele de 23-24 iulie (n) în sala mare de la „*Gesellschaftshaus*”, într-o atmosferă de entuziasm nemaiîntâlnit la astfel de manifestări. Ioan Rațiu, membrii Comitetului executiv, autorii *Replicei*, delegații la Viena prezenți la conferință sunt aclamați cu însuflețire. Printre participanții la conferință regăsim prieteni slovaci (Dr. Miloș Stefanovici, Samo Daxner, Augustini), delegați din România (G. Cantacuzino, Ionel Grădișteanu), corespondenți de presă din Ungaria și România. **La banchetul din Grădina Hermann**, în prezența a patru sute de participanți, alături de Ioan Rațiu, **Aurel C. Popovici rostește un cuvânt de salut adresat tinerimii române**. La prânzul comun de la restaurantul Pankiewicz, același Aurel C. Popovici toastează în numele tinerimii universitare române din imperiu. Era un binevenit balsam pe orgoliile rănite ale periplului vienez al memorandiștilor și o manifestare de solidaritate națională cu rezonanță europeană. În timp ce se desfășurau aceste evenimente, lucrurile de precipită și în cazul procesului *Replicei*.

Deși autoritățile știau că *Replika* este asumată de tinerimea universitară română din Austria și Ungaria, deși prin declarații de presă se cunoșteau numele majorității studenților care au lucrat în comitetul de redactare, **numai unul dintre aceștia a fost dat în judecată - Aurel C. Popovici**. Alături de el au fost citați **Eugen Brote, în calitate de proprietar al Institutului Tipografic din Sibiu**, în care s-a tipărit prima ediție a *Replicei* și Nicolae Roman, fost contabil și director executiv al acestei instituții. Strategia procurorilor viza, prin urmare, restrângerea numărului acuzaților la trei persoane, dintre care una, **Eugen Brote** era vicepreședinte al Partidului Național, promotor al mișcării *Memorandumului* și proprietar al tipografiei unde erau tipărite principalele organe de presă ale Partidului Național Român - *Tribuna* și *Foaia Poporului*, unde s-au tipărit *Memorandumul* și *Replika*. Alături de el - Aurel C. Popovici, era membru al Comitetului executiv al partidului și liderul necontestat al tinerilor români. Inculparea lui Nicolae Roman avea darul să sublinieze aspectele incriminatorii legate de tipărirea și difuzarea *Replicei*. Pentru afirmația după care justiția maghiară dorea să limiteze efectele mediatice din jurul procesului *Replicei* pledează și momentul ales pentru citarea inculpaților în fața Curții cu jurați. **Eugen Brote era la tratament în străinătate iar Aurel C. Popovici plecase cu acte în regulă în vizită în România**. Procurorii scontau pe **faptul că A.C. Popovici va rămâne acolo, sustrăgându-se judecății. De altfel, ziarele maghiare au și anunțat cu satisfacție despre „fuga trădătorului Aurel C. Popovici din țară”**. (...) Dată fiind importanța mizei, acuzația a fost încredințată prim-procurorului regesc Jeszenszky Géza. (...) Bineînțeles că cei doi inculpați plecaseră peste graniță cu știrea și acordul autorităților. Aurel C. Popovici, înainte de plecarea în România, a înștiințat pe judele de instrucție din Cluj despre aceasta. Abia sosit în București, A.C. Popovici este anunțat telegrafic joi, 24 august, că i-a sosit citația în procesul *Replicei*, fiind căutat atât de la tribunal cât și de poliție. Aflând cu surprindere aceste vești, A.C. Popovici își întrerupe vizita în România pentru a se întoarce acasă și a se pune la dispoziția autorităților. Dar, ajuns la Predeal, **este arestat și condus sub escortă la Cluj** unde, sâmbătă, 26 august, a fost depus în arest preventiv, fără a i se da voie să treacă pe la familia sa din Sibiu, pentru a-i liniști și a-și pregăti apărarea în procesul ce urma să demareze peste trei zile. Abia ajuns la Cluj i s-a permis să telegrafieze acasă despre cele întâmplate. (...)

Statura fizică și intelectuală a tânărului de nici treizeci de ani aflat în arestul preventiv de la Cluj impunea atât prietenilor cât și dușmanilor săi. Corespondentul din Cluj al ziarului *Pesti Napló*, l-a cunoscut pe Aurel C. Popovici tot în arestul preventiv. Iată descrierea lui, preluată de *Tribuna* din 19/31 august 1892: **„Popovici este unul dintre cei mai învățați și culți oameni ai conducătorilor valahi, care, așa zicând, dă direcție întregii chestiuni a naționalităților. Are în degetul mic tot ce se poate ști în domeniul acesta**. Așa cunoaște relațiunile maghiare, legile, situațiunea noastră de drept public ca

și cei mai învățați bărbați politici ai noștri. **Are purtare foarte fină, dexteritate socială, aparență plăcută și avere mare. Toate acestea îl califică, ca să poată lăți în străinătate în măsură mare acțiunea românilor. Acest om fin e născut pentru a fi agent politic, care aparține celor mai periculoși dușmani ai noștri**". Procurorul Jeszenszky și-a propus pentru proces **un proces restrâns de acuzați, cât mai puțină publicitate, limitarea accesului în sala de judecată și controlul publicului prin emiterea unor bilete de intrare, sub pretextul carantinei** impuse de câteva cazuri de holeră. Au fost luate toate măsurile care să conducă la inculparea rapidă a protagoniștilor în conformitate cu actul de acuzare. În mare măsură i-a reușit. La rândul lor, apărătorii, adunați în grabă și luați prin surprindere, și-au încropit o strategie care țintea să acuze erorile de procedură pentru a reprograma data procesului. De asemenea, doreau lărgirea ariei inculpaților prin probarea cu acte care dovedeau participarea plenară a studenților români din Cluj, Budapesta, Viena și Graz la redactarea și răspândirea *Replicei*. Nici una din cele două direcții de acțiune nu au avut câștig de cauză în fața intransigenței Curții și a atitudinii inchizitoriale a procurorului.

Actul de acuzare al prim-procurorului regesc din Cluj, nr. 2879/ 1893, se ocupă în prima parte de nominalizarea a nu mai puțin de 113 aliniatelor incriminate din *Replacă*. Citirea lor s-a făcut în limba maghiară, printr-o traducere legalizată după ediția în limba germană a *Replicei*. Actul de acuzare considera că toate afirmațiile cuprinse în pasajele incriminate sunt apte de a agita la ură contra maghiarilor și, prin urmare, formează delictul de agitație contra naționalităților, conform paragrafului 172 al Codului Penal. Atacurile la adresa justiției și a puterii obligatorii a legilor prin care s-a înfăptuit unirea Transilvaniei cu Ungaria și constituirea dualismului austro-ungar, încălcau prevederile paragrafului 173 al Codului Penal, reprezentând delictul pedepsit de legislația atunci în vigoare. În continuare, acuzarea probează cu exemple concrete și cu depozițiile inculpaților efectuate în decursul anchetei, că cei trei sunt vinovați și de delictul contra paragrafului 171 al aceluiași Cod Penal, care pedepsește difuzarea unor lucrări ce pot contribui la agitații și ură împotriva maghiarilor. (...) Lectura pasajelor incriminate a făcut o impresie teribilă asupra juriului, publicului și ziariștilor maghiari prezenți în sala Curții cu jurați de la Cluj. Ele loveau în convingerile lor intime privind drepturile națiunii maghiare în patria lor milenară. Într-adevăr, **acest tânăr valah, de altfel impunător, chipeș și simpatic, era un agitator periculos, care trebuia aspru pedepsit pentru îndrăzneala sa**».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2023-anul-a-c-popovici-xxxix-procesul-replicei-fuga-tradatorului-aurel-c-popovici-din-tara-unul-dintre-cei-mai-invatați-si-culti-oameni-ai-conducatorilor-valahi-172048.html>

În: *Tribuna*, 24 septembrie 2023